

UTBYTESTIDENS INVERKAN PÅ ATTITYDER TILL
RIKSSVENSKA OCH FINLANDSSVENSKA

Kandidatavhandling

Kati Turpeinen

Jyväskylä universitet
Institutionen för språk
Svenska språket
26.4.2011

TIIVISTELMÄ

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Humanistinen tiedekunta	Kielten laitos
Tekijä: Kati Turpeinen	
Otsake: Utbytestidens inverkan på attityder till rikssvenska och finlandssvenska	
Aine: Ruotsin kieli	Kandidaatintutkielma
Vuosi: 2011	Sivumäärä: 20 + Liite
<p>Tutkielman tavoitteena oli selvittää kuinka vaihtoaika Ruotsissa vaikuttaa asenteisiin suomenruotsia ja riikinruotsia kohtaan. Halusin selvittää myös syitä mahdollisiin asennemuutoksiin. Tutkimus oli kvantitatiivinen ja tutkimusaineiston keruu tapahtui haastatteleamalla kolmea yhden lukukauden vaihdossa ollutta opiskelijaa, jotka kaikki opiskelivat pääaineena ruotsin kieltä yliopistossa. Haastateltavat saivat vastata äidinkielellään ja omin sanoin esittämiini kysymyksiin. Tuloksista kävi ilmi, että asenteet riikinruotsia kohtaan säilyivät samana, mutta asenteet suomenruotsia kohtaan huononivat. Haastateltavien mielestä suomenruotsi kuulosti tönköltä ja yksinkertaiselta vaihtoajan jälkeen. Tutkimuksissa kävi myös ilmi, että haastateltavat olivat muuttaneet omaa ääntämystään vaihdossa ollessaan riikinruotsin kaltaiseksi. Syynä siihen oli se etteivät he halunneet tulla arvostetuiksi ruotsalaisten taholta. Yksi haastateltavista myös mainitsi syyksi sen, että hän halusi tulla ymmärretyksi.</p>	
Avainsanat: Asenteet, kieli-asetteet, suomenruotsi, riikinruotsi	
Kirjasto/Säilytyspaikka: Aallon kirjasto	
Muita tietoja:	

INNEHÅLL

1 INLEDNING	4
2 BAKGRUND	5
2.1 Allmänt om attityder	5
2.2 Språkattityder	6
2.3 Varför har människor attityder	7
2.4 Vad är skillnaden mellan rikssvenska och finlandssvenska	7
2.5 Tidigare studier.....	8
3 MATERIAL OCH METOD.....	9
3.1 Material: tre intervjuer.....	9
3.2 Metod	9
4 RESULTAT	10
4.1 Språkattityder före utbytestiden i Sverige och i början av utbytet	10
4.2 Utbytestidens inverkan på språkattityder i Sverige	12
4.3 Språkattityder efter utbytet	14
5 DISKUSSION	17
5.1 Attityder till riksvenskan	17
5.2 Attityder till finlandssvenskan.....	18
6 AVSLUTNING	18
LITTERATUR	20
BILAGA 1	21

1 INLEDNING

Jyväskylä universitet samarbetar med många olika universitet i olika länder och därför erbjuder Jyväskylä universitet möjlighet för studenter att åka utomlands och studera vid ett gästuniversitet en termin eller ett läsår. Vid institutionen för språk, ämnet svenska, vid Jyväskylä universitet är språkpraktik obligatorisk för alla dem som studerar svenska som huvudämne eller som biämne. Språkpraktiken ger studenter i svenska möjlighet att åka till Sverige och höra rikssvenska i dess naturliga miljö. Till följd av detta kan studenter bilda sig attityder till svenska varianter. Syftet med denna studie är att undersöka hur utbytestiden i Sverige påverkar (språk)attityder till finlandssvenska och rikssvenska. Jag försöker också utreda möjliga orsaker till det.

I denna studie utreder jag hurdana attityder studenter har till den rikssvenska och den finlandssvenska varianten utan att koncentrera mig på olika dialekter som lyder under rikssvenskan och finlandsvenskan. Andersson (2008) definierar termen *dialekt* på så sätt att den beskriver den språkliga variationen inom ett språk. Alla språk, språkmiljöer och språkområden innehåller språklig variation och dialekterna hör ihop med olika geografiska områden. Inom svenskan brukar man skilja mellan fem olika *regionala standardvarieteter*: *sydsvenska*, *västsvenska*, *uppsvenska*, *norrländska* och *finlandssvenska*. Regionala varieteter anses vara *standard talspråk* men de avslöjar vilken region talaren kommer ifrån (Andersson 1989:33).

Orsaken till att jag valde detta ämne är att jag själv studerade i Göteborg vårterminen 2010 och jag vill utreda om andra utbytesstudenter som har varit i Sverige har haft likadana upplevelser om språket som jag. Utbytestiden påverkade mig på det sättet att jag nuförtiden tycker mer om den rikssvenska varianten och mina attityder till finlandssvenska blev litet sämre. På grund av mina egna upplevelser i Sverige är min hypotes att attityderna till rikssvenska blir mer positiva efter utbytet och därtill min andra hypotes är att attityderna till finlandssvenska blir mer negativa.

I denna studie vill jag få svar på följande forskningsfrågor:

1. Hur påverkar utbytestiden i Sverige universitetsstudenters (språk)attityder till finlandssvenska och rikssvenska?

2. Vad är skillnaden i attityder före och efter utbytet?
3. Om attityderna har förändrats, vad är orsaken/orsakerna till det?

I denna studie redogör jag först för den teoretiska bakgrunden till begreppen *attityd* och *språkattityd*. Jag kommer att kort berätta hur rikssvenskan skiljer sig från finlandssvenskan samt presenterar några tidigare studier som anknyten till språkattityder. Därefter motiverar jag valet av metoden och presenterar materialet. Sedan övergår jag till resultatet där jag har använt väsentliga citat ur intervjuer som jag genomförde. Till slut analyserar jag resultaten och förbinder mina forskningsfrågor och teoribakgrunden till det.

2 BAKGRUND

2.1 Allmänt om attityder

Enligt Deprez & Persoons (1987:125) härstammar ordet *attityd* från två latinska ord *aptitudo* som betyder benägenhet och *actus* som betyder beteende. De framhäver att attityd inte är beteende utan det är benägenhet till beteende. Man kan inte direkt mäta attityder, eftersom attityd är ”*mental and neural state of readiness*” (Allport 1954:24) (se Deprez & Persoons 1987). Det finns många olika definitioner av attityd och Ajzen (2005:3) definierar däremot attityd på det sättet att man har benägenhet att reagera på positivt eller negativt sätt mot människa, institution, objekt eller händelse. Kalaja (1999:47) definierar attityd som människans inre tillstånd som har orsakats av någon stimulus. Denna stimulus kan påverka människans beteende senare i livet. Bijvoet (2008:117) påpekar att attityder inte är medfödda utan man börjar socialisera in i dem innan skolan börjar. Den tiden kallas *den primära socialisationen*. Då har föräldrar den största inverkan på barns attityder. När kompisar, skola och massmedier börjar påverka attityder kallas tiden *den sekundära socialisationen*. Andersson (1989:17) betonar också att man inte bara lär sig att använda språket utan vi lär oss också vilka åsikter vi har om språket. En del av människans språkinläring är att man lär sig att använda språket på olika sätt och tillägnar sig olika åsikter om språket. I detta

sammanhang framhäver Andersson också att barnen lär sig att använda språket på olika sätt i olika situationer och varierar sitt språk från en situation till en annan eftersom andra människor använder språket på olika sätt. Deprez & Persoons (1987) anser att attityder är svårare att ändra om man har tillägnat sig dem i barndomen. Det är lättare att ändra attityder som man har tillägnat sig senare i livet.

2.2 Språkattityder

Kalaja (1999:46) och Bijvoet (2008:119) definierar språkattityder som attityder som människor har till sociala eller regionala varieteter av språk eller deras talare. Kalaja fortsätter med att konstatera att språk och dess talare väcker positiva eller negativa känslor och tankar hos människor och får människor att bete sig på ett visst sätt. Bijvoet specificerar att det kan vara fråga om inställning eller beteende. Man kan t.ex. tycka bra eller illa om en viss dialekt eller börja undvika att använda vissa språkljud. Hon påpekar också att språkattityder kan synas på olika nivåer. T.ex. kan man ha attityder mot språkpolitiska beslut, mot dialekter eller sociolekter och mot enskilda ordformer. Jag anser att Kalajas och Bijvoets definition om språkattityder är den rätta definitionen och när jag nämner ordet attityd menar jag deras definition.

Språkattityders struktur kan delas upp i olika komponenter. Enligt Deprez & Persoons (1987) finns det tre olika komponenter (se också t.ex. Ajzen 2005). *En kognitiv komponent* (eng. "beliefs") innehåller människans olika uppfattningar, kunskaper och föreställningar om attitydobjekt. *En affektiv komponent* (eng. "feelings") innehåller känslomässiga värderingar som människan kopplar till ovannämnda uppfattningar. Den sista komponenten är *en konativ komponent* (eng. "behavioural intention") som betyder beredskap att inkludera sina uppfattningar och värderingar i sitt eget beteende. Bijvoet (2008) konstaterar att den affektiva komponenten är den mest centrala.

Språkattitydernas ursprung har också diskuterats. Edwards (1982:21) konstaterar att man kan bedöma ett visst språk mer positivt av den enkla anledningen att språket är mer korrekt eller logiskt än andra eller vackrare eller trevligare. Enligt honom har språkattityder fötts i social kontext. Om man uppskattar talare på grund av talarens höga status i samhället eller hög prestige kan uppskattningen av talares språk vara positiv. Bijvoet (2008:120) specificerar

detta genom att säga: ” Attityder till olika språk(dialekter) är med andra ord egentligen inte attityder till språket i sig, utan de återspeglar hur vi ser talarna av den aktuella varianten ”

2.3 Varför har människor attityder

Man har också utrett varför människor har attityder. Einarsson (2004) (se Bijvoet 2008) anser att attityder organiserar och förenklar världen och hjälper oss att skydda vår självmedvetenhet från obehagliga sanningar om oss själva. Deprez & Persoons (1987:129) delar upp attityder i olika funktioner, som förklarar varför vi har attityder. *Den kognitiva orienteringsfunktionen* betyder att attityder hjälper oss att förenkla den komplexa tillvaron så att de gör världen förståelig. *Den affektiva funktionen* betonar identitetsaspekten. Med hjälp av positiva attityder till världen och egna egenskaper skapar man en positiv identitet till sig själv. Med hjälp av attityder kan man också bevara sig själv från inre känslor som man kanske har, men inte vill medge för sig själv. Denna funktion kallas *den ego-defensiva funktionen*. Den sista funktionen kallas *den instrumentella funktionen* som betyder att man genom attityder kan förbättra egen position eller garantera den egna gruppens behov.

2.4 Vad är skillnaden mellan rikssvenska och finlandssvenska

Enligt Kuronen & Leinonen (2010) märker man omedelbart om en talare kommer från Finland eller från Sverige. Det finns skillnader i uttalet av enskilda ord, rytm och melodi. Svenska talas inte bara i Sverige varför svenska språket får olika benämningar. Den svenska som ca 9 miljoner människor talar i Sverige brukar kallas *sverigesvenska* till skillnad från *finlandssvenska* som har ca 300 000 talare i Finland och är det andra nationalspråket. Med termen *finlandssvenska* avser man det svenska standardspråket i Finland fast det i verkligheten finns variation inom talad svenska i Finland. Med termen *rikssvenska* avser man det rikssvenska standardspråk, som svenskarna numera kallar bara för *standardsvenska*. I denna avhandling använder jag termen rikssvenska eftersom den innebär alla dialekter. Termen är också mer bekant för oss finländare än sverigesvenska.

2.5 Tidigare studier

Det verkar inte ha gjorts studier tidigare om precis samma ämne som jag valt att studera; därför anser jag att det är viktigt att jag försöker studera detta ämne. Attityder är dock ett mycket utforskat ämne och språkattityder har studerats av socialpsykologer från början av 60-talet. I dag studeras språkattityder också inom *dialektologin*, *sociolingvistik* och *tvåspråkighetsforskningen* (Bijvoet 1998). Bijvoet (1996) studerade språkattityder till några varieteter av talad svenska i sin undersökning. Informanterna bestod av talare av olika varieteter: standardspråk (Bo), stockholmska (Arne), finlandssvenska (Peter) och finnsvenska (Jyrki och Unto). Finnsvenska betyder svenska på finska substrat. Alla informanters uttal blev värderat av testpersoner som bestod av 73 svenskar, 77 sverigefinnar och 80 finnar. Var och en fick ett talarindex mellan 1 och 5 som betyder att ju lägre talarindex desto positivare värderades informanternas uttal. I tabell 1 kan man se informanternas talarindex och deras rangordning.

Tabell 1. Rangordning och talarindex i den svenska, den sverigefinska och den finska testgruppen. Efter Bijvoet (1996:58)

	nr 1 index	nr 2 index	nr 3 index	nr 4 index	nr 5 index
Svenskar(73)	Bo 2,34	Jyrki 4,00	Unto 4,21	Peter 4,33	Arne 4,42
Sve.finnar(77)	Bo 2,51	Jyrki 3,78	Peter 3,83	Unto 4,01	Arne 4,38
finnar(80)	Bo 3,10	Unto 3,45	Jyrki 3,81	Peter 3,85	Arne 4,21

Bo värderades som den bästa och Arne som den sämsta i alla testgrupper. Bijvoet kommenterade att det var enligt förväntningar att Bo uppskattades som den bästa i den svenska gruppen eftersom standardspråket har en hög status i Sverige. Sverigefinnarnas värderingar visade likheter med svenskarnas. Det finns dock skillnader t.ex. sverigefinnarna värderade Peter mer än svenskarna. Sverigefinnarna rankade Peter som 3:a medan svenskarna rankade Peter som 4:a. Bijvoet berättade att sverigefinnarna har bildat sig en egen attitydbas. De identifierar t.ex. finlandssvenskan i motsats till svenskar. De tror att finlandssvenskar har

något att göra med finnar som talar bra svenska. Intressant var också att finnar rankade Peter som 4:a och han hade det näst sista talarindexet. Finnarna uppskattade Jyrki och Unto mer.

3 MATERIAL OCH METOD

3.1 Material: tre intervjuer

Materialet i min undersökning består av tre intervjuer som tog ungefär 10 minuter. Jag kontaktade människor som jag ville intervjua via e-post där jag berättade om min studie och dess syfte. Eftersom jag vill utreda hur utbytestiden påverkar attityder valde jag studenter som har varit i Sverige åtminstone en termin så att de är vana vid att höra rikssvenska. Orsaken till varför bara tre informanter deltog i min studie är att det fanns bara fem som uppfyllde mina kriterier. Två av dem ville inte delta. Jag ville intervjua universitetsstudenter som har varit i Sverige som utbytesstudent och vistats där åtminstone en termin. Alla informanter har svenska som huvudämne. En av informanterna som deltog i min studie var en pojke och två andra deltagare var tjejer och de är mellan 24-26 år gamla. De har vistats i Sverige ungefär fem månader och de studerade i olika städer: i Stockholm, Västerås och Uppsala där det talas olika varianter. I denna studie är det dock inte väsentligt vilka varianter informanterna hörde i Sverige. Jag koncentrerar mig på att studera den rikssvenska varianten generellt. Alla informanter hade genomgått den finlandssvenska uttalskursen i stället för den rikssvenska. Jag ska inte berätta mer om informanternas bakgrund eftersom det inte är väsentligt i denna studie. Jag intervjuade alla informanter under december 2010.

3.2 Metod

I e-posten nämnde jag att informanter kan välja den intervjuplats som passar dem bäst. Av praktiska skäl ville informanterna att jag skulle möta dem på institutionen för språk vid Jyväskylä universitet. Intervjuerna ägde rum i tysta klassrum, så det blev inga störningar. Intervjuerna genomfördes på finska, så att informanterna kunde uttrycka sig fritt. Jag kunde ha använt svenska eftersom informanterna läser svenska som huvudämne, men möjligheten

att använda sitt modersmål gav dem bättre möjligheter att svara noggrant på frågorna. Jag bandade intervjuerna så att jag inte behövde skriva upp svaren. Efteråt var det lätt att läsa in material i datorn och transkribera det. Metoden som jag använde var temaintervju eftersom den passade min undersökning bäst. Temaintervju betyder att man har beslutat teman färdigt innan intervjun börjar och temana är likadana för alla dem som intervjuas. Metoden kallas också halvstrukturerad intervju, eftersom jag hade samma frågor för alla deltagare. Frågornas ordning och form varierar dock mellan deltagarna (Hirsjärvi, Hurme, 2000). Orsaken till att jag valde temaintervju i stället för t. ex enkätundersökning var att jag ville få mer information om deltagarna och att de kunde svara med egna ord. Under intervjuer kunde jag också ställa fokuserade frågor. Informanterna behövde inte veta något extra eftersom frågor som jag presenterade baserade sig på deras egna upplevelser och känslor. Undersökningen är kvalitativ och jag ska använda kvalitativa metoder när jag övergår till att analysera resultaten. Alla de använda frågorna finns i bilaga 1.

4 RESULTAT

I denna studie undersökte jag tre studenter, som studerar svenska som huvudämne, attityder till rikssvenska och finlandssvenska efter utbytestiden i Sverige. I detta kapitel kommer jag att presentera observationer som står i förbindelse med mina forskningsfrågor. Jag tar fram det väsentliga ur informanternas svar och citat som jag kommer att presentera och refererar vad informanter ungefärligen sade i dessa intervjuer. Jag identifierar informanterna med påhittade namn så att informanterna kan förbli anonyma. Jag ska identifiera pojken med namnet ”Jonas” och flickorna identifierar jag med namn ”Lena” och ”Malin”. Jag har delat svaren i tre avsnitt och först ska jag berätta hurdana attityder informanterna hade före utbytet. Sedan kommer jag att berätta utbytestidens inverkan på attityder och till sist berättar jag hurdana attityder informanterna hade efter utbytet.

4.1 Språkattityder före utbytestiden i Sverige och i början av utbytet

Innan informanterna åkte till Sverige, tyckte två av tre informanterna att den rikssvenska varianten var bättre än den finlandssvenska varianten. I deras tycke lät den mer fascinerande. Lena tyckte mer om finlandssvenskan (fråga 9 i bilaga 1). Så här sade Malin och Johan:

(1) ”No kyllä mä siitä riikinruotsista pidin, vaikka sitä ei hirveesti ollu kuullu, muuten kuin telkkarissa. [...] Mä oon pitäny sitä jotenkin kiehtovampana kuin suomenruotsia. Se on kuitenkin enemmän ruotsia kuin suomenruotsi.” (Malin)

(1) Nå ja, jag tycke om rikssvenskan fast jag inte hade hört mycket det annars än på TV.[...] Jag har alltid ansett att det är mer fascinerande än finlandsvenskan. Den är dock mer svenskan än finlandssvenskan. (Malin)

(2) ”No kyl mä silti riikinruotsista pidin. Esimerkiks jos kattoo jotain futispeliä niin urheilustakin voi saada paljon enemmän. Pelkästään riikinruotsin selostukset tuo omia uusia juttuja.” (Johan)

(2) Nå, jag tyckte ändå om rikssvenskan. T ex. om man tittar ett något fotbollsspel så man kan nå mer om sport. Bara referat på rikssvenska kan framföra nya egna saker. (Johan)

På frågan *Hur lät rikssvenska när du kom fram till Sverige?* (fråga 4 i bilaga 1) svarade informanterna nästan samma sätt. Informanterna hade samma åsikter om att rikssvenska först lät svårt, annorlunda och behagligt när de var i Sverige. Alla tyckte att det inte tog länge att bli van vid rikssvenskan.

(3) ”No se kuulosti tosi luontevalta, ja kun täällä sitä ei ikinä kuule, nii oli kiva kuulla sitä siellä. Ja se kuulostaa ihan täysin erilaiselta, kun kaikki oppitunnit oli ruotsiks. Aika nopeesti siihen tottu, ja sitten kun palas Suomeen, ni huomaa selkeen kontrastin siihen. [...]” (Johan)

(3) Nå, det lät jättenaturligt och eftersom man aldrig hör det här så det var trevligt att höra det där. Och det låter helt olikt när alla lektionerna hölls på (riks)svenska. Det tog inte länge när jag blev van vid det och när jag kom tillbaka till Finland märkte jag en uppenbar kontrast till det. [...] (Johan)

(4) ”No kyllähän sitä on totta kai kuullu aiemminki tv:ssä ja esimerkiksi aikasemmilla Ruotsin matkoilla, mutta no miellyttävältä. Semmoselta, että ite haluais osata puhua niin. Mutta se kuulostaa tosi hölmöltä jos puhuu tuolla vajavaista varianttia, mutta toisaalta se on parempi puhua sellaista, että tulee paremmin ymmärretyks, kuin puhdasta suomenruotsia.” (Lena)

(4) *Nå, Visst har jag hört det talas tidigare på TV och t.ex. i tidigare resor till Sverige men nå, det lät behagligt. Det lät sådant ut att jag också skulle vilja tala på så sätt. Men det låter jättedumt om man talar variant som är ofullständig där, men å andra sidan är det bättre att tala på det sättet att man blir förståelig än tala ren finlandssvenska.* (Lena)

(5) ”Tosi sekavalta. Alussa en oikein tajunnu mistään mitään, mut kyllä siihen sitte tottu ja alko sitte tajuamaan koko ajan.” (Malin)

(5) *Jätteoklart. I början fattade jag ingenting, men jag blev van vid det och sedan började jag fatta hela tiden.* (Malin)

4.2 Utbytestidens inverkan på språkattityder i Sverige

När jag frågade om utbytestidens inverkan på informanternas eget uttal hade alla liknande upplevelser (fråga 5 i bilaga 1). Alla försökte ändra sitt uttal på så sätt att det började likna rikssvenska. Orsakerna till det varierade dock mellan informanterna. Två av tre informanter ändrade sitt eget uttal på grund av att de inte ville bli kritiserade av svenskar. Johan sade t.ex. att svenskar ofta kallar finnar för Mumin när de hör på vilket sätt finnar talar svenska. Lena ändrade sitt uttal på grund av förståelse.

(6) ”No joo, kyllä se itse asiassa vähäsen. Kun puhu ruotsalaisten kanssa, ni siinä vaiheessa yritti mahdollisemman hyvin riikinruotsia puhua. [...]” (Malin)

(6) *Nå jo, Ja, det förändrades litet i realiteten. När jag talade med svenskar så vid det laget försökte jag tala rikssvenska så bra som möjligt. [...]* (Malin)

(7) ”Joo, että välttää ne tuhannet mitä? kysymykset, niin että yrittää vähän sitä ääntämystä muuttaa siihen suuntaan, vaikkei se ihan täydelliseltä riikinruotsilta kuulostakaan. Mutta sen ymmärtämisen takia. Ei sen takia, että kuulostais paremmalta.” (Lena)

(7) *Ja, att jag lyckas undvika alla vad? frågor så att jag litet försöker förändra mitt uttal i riktning dit fast det inte låter perfekt rikssvenska. Men på grund av förståendet, inte på grund av att det skulle låta bättre.* (Lena)

(8) ”No, musta tuntuu, että silloin ku oli siellä oppitunnilla, ni yritti sulautua porukkaan. Et tietyissä sanoissa ja jutuissa yritti, et ois enemmän ruotsalainen ääntämys, ettei ois semmonen Muumi, niinku ruotsalaiset sanoo. [...]” (Johan)

(8) *Nå, Det känns att när jag deltog i lektionen så jag försökte smälta in i gruppen att jag försökte ha rikssvenska uttal i vissa ord och pratade så att jag inte skulle likna Mumin såsom svenskar säger. [...]* (Johan)

På frågan *Förändrades din inställning mot rikssvenska under utbytet?* (fråga 6 i bilaga 1) hade informanterna olika svar. Två av tre informanter sade att utbytet inte hade någon verkan, men Lena sade att hon fått en mer positiv bild av rikssvenskan. Hon var överraskad över att rikssvenskan kan låta så tydlig i Västerås. Både Johan och Malin preciserade också att den rikssvenska varianten låter bättre.

(9) ”Ei se nyt varmaan kyllä millään tavalla muuttunu. Kyllähän sitä tiesi mitä odottaa. Mutta kyllähän se on semmonen kauniimpi variantti suomenruotsista. Kuulostaa korvaan kivemmalta.” (Johan)

(9) *Jag tycker att det förändrades på inget sätt. Jag vet ju vad jag ska motse, men jag tycker ju att det är en sådan vackrare variant än finlandssvenska, Det låter bättre.* (Johan)

(10) ”[...] Varmaan positiivisempi kuva, koska Västerås on neutraalimpia kielialueita, niin tuli sellainen kuva, että ahaa, voidaan puhua näinkin selkeää riikinruotsia jossain.” (Lena)

(10) [...] *Kanske mer positiv bild eftersom Västerås är den mest neutrala språkområdet så jag fått en sådan bild att aha, det kan talas så tydlig rikssvenska någonstans.* (Lena)

(11) ”No mun mielestä se pysyi aika samana, että kyllä mä pidän sitä parempana ja hauskempana, ja kuulostaa paremmalta.” (Malin)

(11) *Nå, jag tycker att det bevarades att jag tycker att det är bättre och roligare och det låter bättre.* (Malin)

4.3 Språkattityder efter utbytet

Efter utbytestiden i Sverige hade alla informanterna samma åsikter om finlandssvenskan när jag frågade om hur finlandssvenskan lät ut efter utbytet (fråga 7 i bilaga 1). Alla tyckte att finlandssvenskan lät klumpig och ospännande.

(12) ”Tönköltä..Yksinkertasesti, joo.” (Lena)

(12) *Klumpigt..Helt enkelt, jo.* (Lena)

(13) ”Tosi tönköltä ja väröttömältä.. Se voisi olla hyvä sana. Ääntämisestä ja painotuksesta lähtien se jotenkin kuulostaa..hmm. Emmä tiiä, vaikee sanoo.” (Johan)

(13) *Jätteklympigt och ointressant.. Det kunde vara ett bra ord. Utgår från uttal och betoning låter det på något sätt..hmm. Jag vet inte, det är svårt att säga.* (Johan)

(14) ”No vähän semmoselta, ei niin jännittävältä, lattealta.” (Malin)

(14) *Nå kanske litet ospännande, platt.* (Malin)

Informanterna beskrev också hur deras inställning mot finlandssvenskan hade ändrats efter utbytet (fråga 8 i bilaga 1). Anmärkningsvärt var att Johan och Malin tänkte att inställningar inte hade ändrats eftersom de inte kan använda rikssvenska här i Finland och de fortsatte genom att säga att ingen talar rikssvenska här och det lärs finlandssvenskan i skolor. Lena svarade att hon tycker mer om rikssvenskan efter utbytet eftersom finlandssvenskan låter så omelodisk.

(15) ”Ehkä jos ajattelee, että ite asuu Suomessa, ja tulee opettamaan ruotsia Suomessa. Ja se on kuitenkin se suomenruotsi jota opetetaan täällä. Niin ehkä siinä mielessä on hyvä, että suomenruotsi on se käyttökieli.[...]” (Johan)

(15) *Om jag tänker att jag själv bor i Finland och jag kommer att lära svenska i Finland. Och det är dock finlandssvenskan om man lär sig här. Så däri är det bra att finlandssvenska är det användarspråk. [...]*(Johan)

(16) ”Kyllä sitä kuunteli eri tavalla, et miten melodiatonta se onkaan. Aiemmin oon ehkä pitäny enemmän suomenruotsista, kuin tämän vaihtokokemuksen jälkeen. Mutta ei kuitenkaan negatiivisia ajatuksia.” (Lena)

(16) Jag lyssnade det på ett annat sätt, att hur omelodisk det är. Jag har kanske tyckt mer om finlandssvenskan tidigare än efter detta utbyte upplevelse. Men inga negativa tankar. (Lena)

(17) ”Ei se periaatteessa muuttunu, mut oli silleen, et nyt pitää itekin rueta puhumaan suomenruotsia, kun kukaan muu ei sitä puhu. Vaikka olis halunnu puhua riikinruotsia, niin tässä ympäristössä se menee siihen suomenruotsiin taas.” (Malin)

(17) I princip förändrades det inte, men det var på det viset att jag måste börja tala finlandssvenska nu eftersom ingen annan talar det. Fast jag skulle vilja tala rikssvenska så i denna miljö omvandlar det sig till rikssvenskan igen. (Malin)

När jag frågade om utbytestiden påverkade informanternas åsikter (fråga 10 i bilaga 1) svarade två av tre informanter att det inte hade någon verkan, men Lena sade följande:

(18) ”Vähän, mutta loppupeleissä kun aikaa on kulunut vaihdosta, ni kyllä mä nyt lämpenen suomenruotsille. Toisaalta kun mä olin viime kesänä Tukholmassa, ni tuli taas semmonen fiilis, että kuppi käänty toisinpäin. Mut kyl mä ite haluan puhua suomenruotsia. Siinä on joku lämmin juttu, mitä mä en osaa pukea sanoiks.” (Lena)

(18) Litet, men när allt kommer omkring så nu blir jag intresserad av finlandssvenskan. Å andra sidan när jag var i Stockholm i somras, så jag fått en sådan känsla att allt förändrades igen. Men själv jag vill tala finlandssvenska. Jag har en sådan varm känsla av det, men jag kan inte klä mina tankar i ord. (Lena)

Lena fortsatte också att hon även vill använda den finlandssvenska varianten i framtiden, men Malin hade motsatt åsikt om vilken variant hon skulle vilja använda. Hon skulle vilja använda rikssvenska, men det är inte möjligt här i Finland i hennes tycke.

(19) ”No sitä riikinruotsia, et ei se vaan meinaa olla mahollista, tai vaikeeta täällä taas kun on palannu Suomeen, kun kuulee vaan suomenruotsia, et tuntuis hölmöltä puhua riikinruotsia.” (Malin)

(19) Nå det är rikssvenska, men det verkar inte vara möjligt eller det är svårt här igen när jag kom tillbaka eftersom jag bara hör finlandssvenska att det skulle kunna kännas dumt att tala rikssvenska. (Malin)

Johan hade samma åsikt om att rikssvenska låter konstigt här i Finland. Han ska välja språket på basis av landet.

(20) ”Varmaan vähän sen mukaan missä on, se ei tunnu niin luonnolliselta Suomessa. Et jos mä meen Suomessa johonkin suomenkieliselle alueelle, ni mun mielestä se on teeskentelyä. Mut en mä vois kuvitella Suomessa(riikinruotsia) et kyllä mä ihan suomenruotsia. Mutta sitten jos taas esim. Tukholmassa käy, ni heti kiinnittää huomiota siihen omaan aksenttiin, et sitä yrittää sulautua. [...]” (Johan)

(20) Jag tycker att beror på var man är, det känns inte så naturligt i Finland. Om jag reser till ett något finskspråkigt område så jag tycker att det är hyckleri. Men jag kan inte tänka mig att tala rikssvenska i Finland, att jag tänker mig att tala finlandssvenska, men om jag reser t. ex till Stockholm så jag börjar genast fästa avseende vid min accent, att jag försöker smälta in i mängden. [...] (Johan)

Malin ja Johan hade många likadana svar. De båda tyckte mer om rikssvenskan innan de åkte till Sverige och skulle vilja också använda rikssvenska här i Finland. De sade dock att det känns onaturligt och omöjligt att tala rikssvenska i Finland. Johan ansåg också att det är bra att finlandssvenska är användarspråk eftersom det lärs i skolor och han ska lära det som lärare i framtiden. Lena gav däremot litet olika svar. Hon tyckte mer om finlandssvenskan innan hon åkte till Sverige, men efter utbytet tyckte hon mer om rikssvenskan. Det kom fram av svaren att alla hade starka negativa känslor mot finlandssvenskan efter utbytet. I det följande kommer jag att tolka svaren lite närmare i diskussiondelen.

5 DISKUSSION

5.1 attityder till rikssvenskan

Min hypotes var enligt mina egna upplevelser att attityder till rikssvenskan blir mer positiva efter utbytestiden. Enligt resultaten i min studie hade utbytestiden dock ingen inverkan på attityder till rikssvenskan. Enligt två av tre informanter bevarades positiva åsikter om rikssvenskan efter utbytestiden (se citaten 9-11 i kapitel 4.2). De tyckte mer om den rikssvenska varianten innan de åkte till Sverige. Efter utbytet svarade de att deras attityder inte hade förändrats. Den informant som tyckte mer om den finlandssvenska varianten före utbytet ändrade sig om rikssvenskan. Hon hade fått en mer positiv bild av den eftersom hon hade haft fördomar om att det skulle vara svårt att förstå rikssvenska i Sverige. Hon blev positiv överraskad över att svenskan i Västerås kan låta så tydlig. Det är också intressant när jag jämför denna studie med Bijvoets undersökning om attityder till några varieteter av talad svenska att finnar (80) värderade Bo högre än Peter. Bo talar standardspråk i Sverige och Peter är finlandssvensk (se kapitel 2.4). Det kan tolkas så att jag fått fram likadana resultat.

Det blev en reaktion på rikssvenskan hos alla informanter och vistelsen i Sverige påverkade informanternas beteende rörande deras uttal. Liksom Kalaja (1999:46) konstaterade att språk(dialekt) väcker positiva eller negativa känslor hos människor och får människor att bete sig på ett visst sätt (se kapitel 2.2). Alla informanterna ändrade uttalet på så sätt att det liknade rikssvenskan i stället för finlandssvenskan under vistelsen i Sverige. Det hände också mig när jag studerade i Göteborg. Jag började härma svenskar när jag talade med dem. Den mest allmänna orsaken till det var att informanterna inte vill bli kritiserade av någon annan. Enligt t.ex. Deprez & Persoons har människor attityder till attitydobjekt på grund av olika skäl (se kapitel 2.3). Resultaten i min studie visar att två av tre informanter inte ville att svenskar skulle kritisera deras uttal när de talade med dem i Sverige. Jag anser att det i detta fall var fråga om den ego-defensiva funktionen eftersom informanterna ville skydda deras självmedvetenhet om obehagliga sanningar. Informanterna vet att finlandssvenska skulle låta annorlunda enligt svenskarnas åsikt så de ville använda rikssvenska i stället. En informant sade också att hon ville använda rikssvenska på grund av det att svenskar skulle förstå henne bättre (se citaten 6-8). I detta fall kan det vara fråga om den instrumentella funktionen. Hon

ville använda rikssvenska så att det skulle förbättra hennes position i gruppen och gruppens behov. Med andra ord fungerade rikssvenskan som ett medel för henne.

5.2 Attityder till finlandssvenskan

Min andra hypotes var också att attityder till finlandssvenskan blir mer negativa efter utbytestiden. Denna hypotes blev verklighet enligt resultatet. Alla informanterna tyckte att den finlandssvenska varianten lät lite dum och enkel när de reste tillbaka till Finland och hörde talas finlandssvenska om kring sig (se citaten 12-14). Det som var också anmärkningsvärt i resultatet var att fast attityder till finlandssvenskan blev mer negativa vill (eller kan) informanter inte använda den rikssvenska varianten här i Finland (se citaten 18-20). Enligt informanterna finns det många orsaker till det. Den mest allmänna orsaken var att rikssvenskan enligt alla informanter låter bättre, men ingen vill använda det i Finland eftersom det känns onaturligt. Finlandssvenska är dock Finlands nationalspråk och det lärs i skolor. Det var också en av orsakerna varför informanten som kommer att bli svenskalärare vill använda finlandssvenska i Finland i framtiden. En av informanterna tyckte att det inte är möjligt att använda rikssvenska i Finland fast hon skulle vilja eftersom det kommer att bytas ut till den finlandssvenska varianten i alla fall. Hon menar att alla använder den finlandssvenska varianten här i Finland och nästan ingen talar rikssvenska. Resultatet visar dock att informanterna kommer att använda den rikssvenska varianten igen när de reser till Sverige. En orsak till det var att man vill smälta in i mängden i Sverige.

6 AVSLUTNING

Syftet med min avhandling var att ta reda på hur utbytestiden i Sverige inverkar på attityder till rikssvenska och finlandssvenska. Jag ville också utreda orsaker till attitydförändringar och hurdana attityder de hade före och efter utbytet. Informanter bestod av tre studenter som studerar svenska som huvudämne. Alla tre hade varit i Sverige ungefär 5 månader under de närmaste åren. Forskningsresultatet visade att informanterna hade likadana upplevelser som jag när jag studerade i Sverige. Hypoteser som jag ställde blev verklighet bara för den andra

delen. Attityder till finlandssvenska blev mer negativa enligt min hypotes, men attityder till rikssvenskan bevarades oförändrade till skillnad från min andra hypotes.

Jag fick många intressanta svar och informanter hade haft likadana upplevelser om språket som jag, men resultaten kan dock inte generaliseras eftersom urvalet var så litet. Jag skulle vilja ha intervjuat en informant mer, helst en pojke, men jag nådde inte mer informanter. Urvalet bestod av en pojke, och två tjejer. Fast resultaten bevisar att pojken hade likadana svar som tjejer kan jag heller generalisera resultat för pojkens del eftersom jag inte kunde jämföra svar med någon annan pojkens svar. Annars gick undersökningsprocessen bra och det att jag använde kvantitativa metoder när jag analyserade resultat var ett rätt val. Under intervjuerna kunde jag be de intervjuade att precisera något om jag inte fattade allt vad de sade. Det kan dock inverka på resultatet att jag har missuppfattat något under analyseringen eftersom de intervjuade kunde svara med egna ord. Människor kan inte alltid klä sina tankar i ord. Resultatet bevisar att om man planerar att studera i Sverige som utbytesstudent kan man också i stället tänka sig att studera t.ex. i Åbo eftersom det talas finlandssvenska där. Attityder till finlandssvenska kan förändras efter utbytet i Sverige. Det vet jag dock inte hur länge attityder bevaras eller blir kvar.

Denna studie täckte bara en liten del av fenomenet som man skulle kunna studera gällande språkattityder. Jag är speciellt intresserad av attitydforskning och därför skulle jag vilja utvidga min undersökning genom att ta med flera informanter. Jag är också intresserad av svenska språkets ställning i Finland så jag skulle vilja ha informanter av olika ålder och människor som inte bara studerar svenska. Jag är intresserad av vad människor tycker om den rikssvenska varianten eftersom svenska språkets ställning i Finland verkar vara dålig enligt massmedia. Undersökningen skulle också kunna utvidgas till att omfatta könets inverkan på språkattityder.

LITTERATUR

Ajzen, I. 2005. *Attitudes, personality and behavior*. Andra upplagan. Maidenhead: Open University Press.

Andersson, L. 1989. *Attityder till språk*. I Sandqvist, C och Teleman, U (red.) *Språkutveckling under skoltiden*. Lund: studentlitteratur, 15-37

Bijvoet, E. 2007. *Attityder till språk*. I Sundgren, E (red.) *Sosiolingvistik*. Stockholm: Liber, 113-143

Bijvoet, E. 1996. *Attityder till några varieteter av talad svenska*. Thelander, M (huvudred.) *Samspel och variation: Språkliga studier tillägnade Bengt Nordberg på 60-årsdagen*. Uppsala: Uppsala Univ. inst. för nordiska språk, 55-66

Deprez, K. och Persoons, Y. 1987. *Attitude*. I Ammon, U., Dittmar, N. och Mattheiers K.J. (red.) *Sociolinguistics. An international Handbook of the Science of Language and Society*. Vol. 1. Berlin och New York: Walter de Gruyter, 125–132

Hirsjärvi, S. och Hurme H. 2000. *Teemahaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Yliopistopaino.

Kalaja, P. 1999. *Kieli ja asenteet*. I Sajavaara, K, och Piirainen-Marsh, A.(red.) *Kielenoppimisen kysymyksiä*. Jyväskylä: Soveltuvan kielentutkimuksen keskus, Jyväskylä universitet

Kuronen, M. och Leinonen, K. 2010. *Svenskt uttal för finskspråkiga. Teori och övningar i finlandssvenskt och rikssvenskt uttal*. Tampere: Juvenes Print

BILAGA 1

1. Ikäsi?
2. Milloin olit vaihdossa Ruotsissa? Missä kaupungissa ja kuinka kauan?
3. Kumpaa varianttia opiskelit yliopistossa ennen vaihtoon lähtöä:
riikinruotsia vai suomenruotsia?
4. Miltä riikinruotsi kuulosti paikallisten suusta, kun saavuit Ruotsiin?
5. Huomasitko muuttaneesi ruotsin kielen ääntämystäsi vaihdossa ollessasi?
Millä lailla?
6. Muuttuiko suhtautumisesi riikinruotsia kohtaan vaihdossa ollessasi?
Miten?
7. Miltä suomenruotsi kuulosti taas palatessasi suomeen?
8. Oliko suhtautumisesi siihen muuttunut? Millä lailla?
9. Kummasta variantista pidit enemmän ennen vaihtoon lähtöäsi?
10. Muuttiko vaihtoaika mielipidettäsi?
11. Kumpaa varianttia käyttäisit nykyään mieluummin?